

"Miejsca pospolitej" to materiały edukacyjne skierowane do uczennic i uczniów klas VI-VIII szkół podstawowych oraz wszystkich klas szkół ponadpodstawowych. Stanowi integralną część pakietu edukacyjnego **#Barwy Wspólne** przygotowanego przez Narodowe Centrum Kultury w ramach kampanii edukacyjno-społecznej **Symbole Narodowe - Tradycje i Współczesność**.

"Miejsca pospolitej" może służyć do wsparcia pracy nauczycieli, edukatorów, animatorów, którzy pracują z różnymi grupami społeczności uczniowskiej. Materiał porusza zagadnienia związane ze współczesnym patriotyzmem i jego różnorodnymi wymiarami. Zawarte jest w formule 45 minutowych zajęć, łatwo angażuje uczennice i uczniów oraz tworzy ciekawą opowieść.

Narzędzie opiera się na 30 dylematach. Każdy z nich zaprezentowany jest przez spersonalizowany budynek, opowiadający o sobie. Zostały one podzielone na trzy kategorie - lokalne, użytkowe i spektakularne. Forma wypowiedzi budynków skraca dystans uczniów i uczennic do trudnych pojęć i tematów, które stają się łatwe do zrozumienia i bliskie. Każdy dylemat wiąże się z pięcioma odpowiedziami. Pod koniec lekcji uczestnicy odkrywają, który model patriotyzmu jest im najbliższy. Bez wartościowania i konfliktów młodzi ludzie mogą wybrać, która forma wyrazu jest im najbliższa.

niepodległa

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

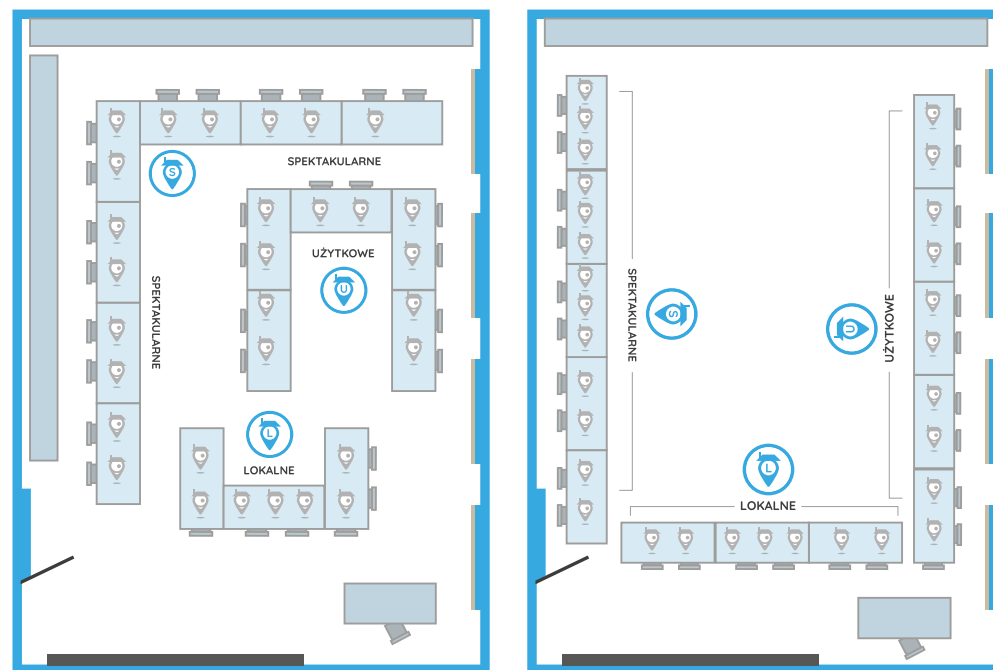
NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017 - 2022.

INSTRUKCJA

Zestaw składa się z 30 kart z budynkami. Uczestnicy realizują zadanie samodzielnie, ale mogą tworzyć dobrowolne grupy.

Karty znajdują się na str. 11 - 70. Każdą z nich należy wyciąć i wyeksponować w miejscu, które pozwoli na swobodny dostęp i zapoznanie się z ich treścią (np.: przypiąć na tablicy korkowej, przykleić na ścianie, rozłożyć na ławkach w sali lub w kilku pomieszczeniach). Pomocne może być ułożenie ławek w półkolu lub podkowie i potraktowanie tak stworzonej przestrzeni jako ekspozycji w galerii. Jeżeli to możliwe, warto umieścić karty w odległości od siebie, np.: tak by dzieliło je kilka ławek w sali. Przejście od karty do karty powinno wiązać się z przemieszczaniem się uczestników.

Przykłady rozmieszczenia poszczególnych kart w klasie

Zarówno karty jak i instrukcję można wydrukować samodzielnie.
Szukaj „Miejsca Pospolitej” na www.nck.pl

Uczestnicy dowolnie wybierają kartę, od której zaczynają grę. Może to być np.: budynek, który stoi w okolicy (np.: kiosk lub blok) lub ich ulubione miejsce na mapie Polski (np.: Zamek na Wawelu, Obserwatorium na Śnieżce).

Po zapoznaniu się z treścią karty, trzeba dokonać wyboru jednej z opcji wskazanych w zadaniu (opisanych symbolami) i zapisać odpowiedź na **karcie odpowiedzi** (wzór karty znajduje się na **str. 71**, należy go skserować dla każdego z uczestników przed zajęciami), w specjalnym formularzu znajdującym się na stronie: www.miejscapospolitej.pl lub na czystej kartce papieru, przy nazwie budynku - np.: Pałac Kultury i Nauki: odpowiedź KWADRAT. Po odpowiedzeniu na pytanie wskazane na karcie uczestnicy przechodzą do następnego, wybranego przez siebie budynku i ponownie zapisują odpowiedź. Ta część zajęć kończy się w momencie, gdy uczestnicy udzielą 10 odpowiedzi.

Po zebraniu wszystkich odpowiedzi uczestnik bądź uczestniczka zapoznaje się z **podsumowaniem (str. 5)**. Jeśli większość udzielonych odpowiedzi to symbol:

- ▼ trójkąta, wówczas reprezentuje patriotyzm **TRADYCYJNY**,
- koła - patriotyzm **SYMBOLICZNY**,
- kwadratu - patriotyzm **OBYWATELSKI**,
- ⬠ sześciokąta - patriotyzm **MODERNIZACYJNY**,
- ★ gwiazdy - patriotyzm **EKOLOGICZNY**.

Uczestnicy i uczestniczki wspólnie omawiają poszczególne postawy patriotyczne.

TYPY PATRIOTYZMU

▼ TRADYCYJNY

Polska to historia, która nas łączy. Droga, która doprowadziła nas tu, gdzie jesteśmy dzisiaj. Być Polakiem to znać i upamiętniać tę historię – także tę trudną i pełną cierpienia. Historia nie jest strzałką, lecz kołem – powtarza się, powraca. Jeżeli nie będziemy jej pamiętać, powtórzymy stare błędy. Polska to przestrzeń opowieści, zbiorowy duch, którego przekazuje się z pokolenia na pokolenie, mity łączące w jedną wspólną etos bohaterów, którzy odeszli, nas współczesnych, ale także tych, którzy przyjdą wiele pokoleń po nas.

● SYMBOLICZNY

Polska to przede wszystkim wspólna tożsamość – to, kim jesteśmy. To symbole, które nas łączą, i emocje, które wspólnie przeżywamy. Polska to nasze miejsce, dom, w którym jesteśmy u siebie. W patriotyzmie najważniejsze jest dla Ciebie poczucie zakorzenienia, nakreślenie granic, które wyznaczają wspólną, chronią ją przed niebezpieczeństwami z zewnątrz, ale też zapobiegając rozplynięciu się w oceanie współczesnej kultury masowej. Dlatego tak ważną rolę pełni pamięć o dziedzictwie kulturowym oraz wspólnym świętowaniu. Porządkując nasz kalendarz i naszą przestrzeń przypominamy sobie o tym, co najważniejsze.

■ OBYWATELSKI

Polska to nasze wspólne miejsce, przestrzeń, w której gospodarujemy, zabieramy głos, którą urządzamy po swojemu. Bycie patriotą to wzięcie odpowiedzialności za świat wokół nas. Patriotyzm realizuje się nie od święta, ale w drobnych, codziennych czynnościach. Kasowanie biletów, dbanie o porządek, płacenie podatków. Patriotyzm to coś, co ludzie robią wspólnie, sami dla siebie. To także coś bliskiego – przestrzeń patriotyzmu to przestrzeń lokalna. Państwo, gmina, miasto, region. Ważny jest dla Ciebie także patriotyzm ekonomiczny – dbanie o rozwój lokalnego przemysłu, wspieranie polskich pomysłów i produktów.

⬠ MODERNIZACYJNY

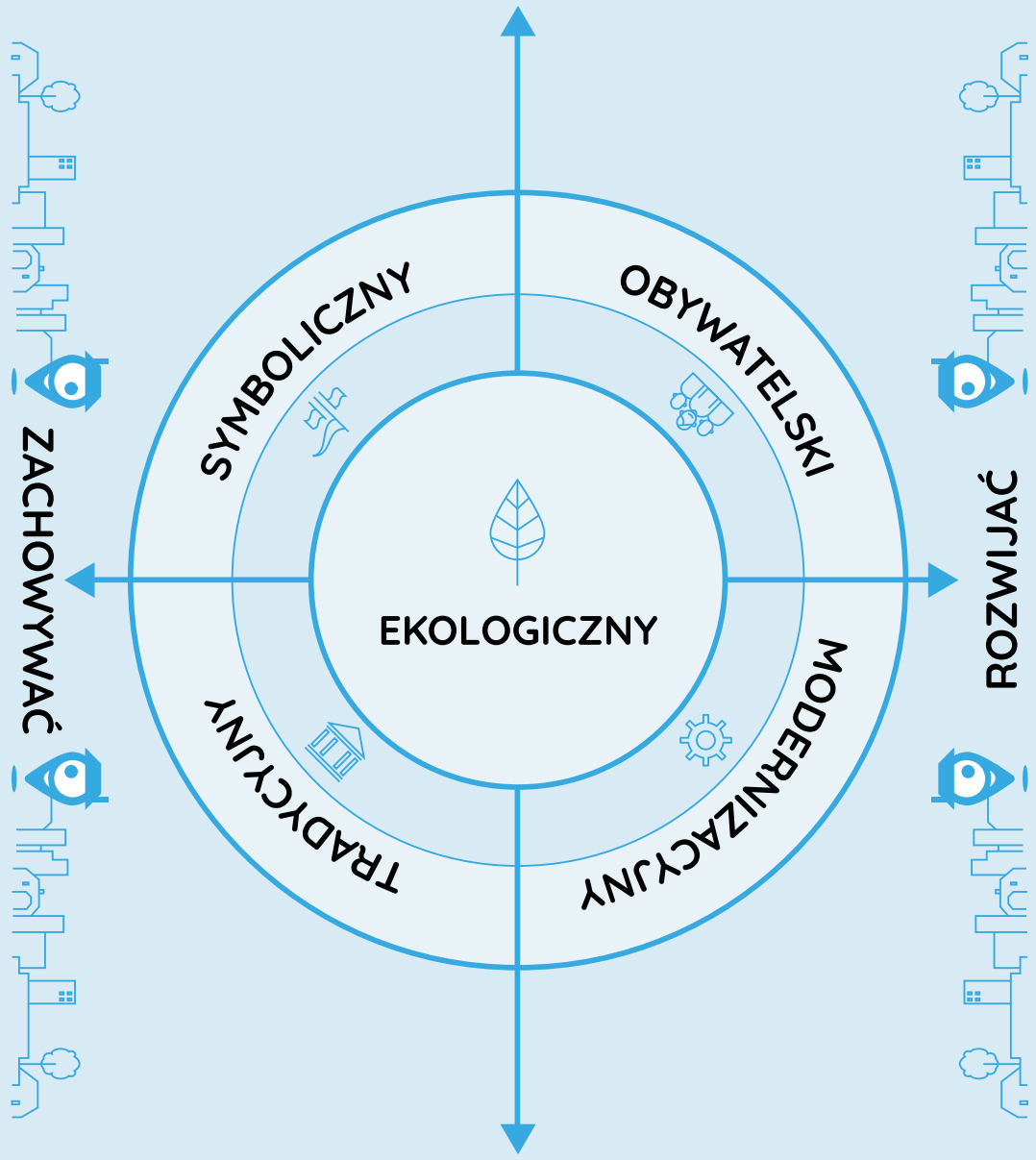
Polska to przede wszystkim projekt – coś, co wspólnie robimy, udoskonalamy. Patrząc w przyszłość, nie w przeszłość. Pytasz, co robić, by żyło się tu lepiej. Polskę widzisz jako wzór nowoczesności, potęgę gospodarczą. Miarą prawdziwego patriotyzmu jest dla Ciebie rozwój oraz inwestycje w naukę i technologię. Wspólne aspiracje są ważniejsze od narodowej dumy. Historia jest ważna, ale prawdziwym wyzwaniem jest współczesność i budowa lepszej przyszłości.

★ EKOLOGICZNY

Polska to nie proste odpowiedzi, ale przede wszystkim pytania. Lubisz się zatrzymać, rozejrzeć wokół, czasem dać krok do tyłu, żeby spojrzeć na sprawy z dystansu. Odrzucasz proste podziały na tradycyjne i nowoczesne. Polska to dla Ciebie nie tylko ludzie i ich historia – to także przyroda, która była tu tysiące lat przed tym, nim Mieszko przyjął chrzest. Czy przetrwa kolejne tysiąclecia? To zależy od nas. Od naszej odpowiedzialności, empatii, wrażliwości.

PRZESTRZEŃ

CZAS

SCENARIUSZ LEKCJI

Temat: „Miejsca Pospolitej”- współczesne rozumienie patriotyzmu

I. Czas: 45 minut

II. Cele lekcji:

Po lekcji uczeń:

- wie, że istnieją różne typy patriotyzmu i rozumie występujące między nimi różnice;
- potrafi podać przykłady zachowań odpowiadających poszczególnym typom patriotyzmu;
- umie wskazać typ patriotyzmu, który jest mu najbliższy/ z którym się identyfikuje.

III. Odwołanie do podstawy programowej

II etap edukacyjny

Cele kształcenia ogólnego	1) wprowadzanie uczennic i uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi uczennicy i ucznia (rodzina, przyjaciele);
Przedmiot	Treści nauczania
Wiedza o społeczeństwie	VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna. Uczeń: 1) analizuje symbole Rzeczypospolitej Polskiej; wyjaśnia, czym powinna przejawiać się postawa patriotyczna młodego i dorosłego człowieka;
Etyka	II. Człowiek wobec innych ludzi. Uczeń: 8) wyjaśnia, co to znaczy, że ojczyzna jest dobrem wspólnym;

III etap edukacyjny (liceum ogólnokształcące i pięcioletnie technikum)

Cele kształcenia ogólnego	6) rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej;
Przedmiot	Treści nauczania
Wiedza o społeczeństwie (zakres podstawowy)	I. Człowiek i społeczeństwo. Uczeń: 3) charakteryzuje role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych; analizuje zasady wzajemności, zaufania i pomocy; 8) charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe i informacyjne);
Etyka	III. Wybrane zagadnienia etyki szczegółowej (praktycznej, stosowanej, zawodowej). 3. Etyka społeczna i polityczna. Uczeń: 5) wyjaśnia pojęcie dobra wspólnego oraz podaje jego przykłady; angażuje się w realizację dobra wspólnego;

IV. Metody pracy

- interaktywna opowieść
- rozmowa kierowana

V. Formy pracy

- indywidualna
- grupowa

VI. Środki dydaktyczne

- karty z opisami budynków
- karta odpowiedzi
- model podziału patriotyzmu na 5 typów głównych

Przebieg lekcji

Czynności organizacyjne. [5 minut]

Przed wejściem do sali poinformuj uczennice i uczniów, że będziecie pracować w przestrzeni zorganizowanej inaczej niż zazwyczaj. Poproś ich, aby ustawili wszystkie stoły i krzesła wzdłuż ścian – na podobieństwo litery U (tablica nie będzie Ci potrzebna). Poproś uczennice i uczniów, aby wyjęli długopisy i zeszyty. Plecak i torby powinni zostawić pod ławkami.

Faza wstępna. [5 minut]

1. Poproś uczennice i uczniów, aby w parach zapisali na kartce lub w zeszycie trzy przykłady zachowań patriotycznych – własnych lub takich, z którymi się ostatnio spotkali (byli ich świadkami, słyszeli o nich).
2. Zwracając się do uczennic i uczniów nie pytaj wyłącznie o ich własne postawy i przekonania. Młodzi ludzie mogą nie chcieć wyrażać publicznie swoich poglądów.
3. Następnie, zadaniem uczennic i uczniów jest wskazanie, które zachowanie według nich w największym stopniu służy dobru ojczyzny.

Faza realizacji. [30 minut]

1. Rozłóż w sali 30 kart wg schematu załączonego na mapie. Poinformuj uczennice i uczniów, że przechodzicie do głównej części zajęć. Podaj instrukcję:

Wyobraźcie sobie, że budynki potrafią mówić. Na każdej z 30 kart znajduje się wypowiedź jednego charakterystycznego obiektu – część z nich na pewno jest Wam znana, o innych dopiero się dowiecie. Za chwilę będziecie je po kolei odwiedzać, a budynki opowiedzą Wam o swoich troskach, problemach, spostrzeżeniach. Na koniec zadadzą pytania, a Waszym zadaniem będzie wskazanie jednej spośród podanych odpowiedzi. Tu nie ma „dobrych” i „złych” rozwiązań – na bazie udzielonych przez Was odpowiedzi będziecie mogli sprawdzić, jaki jest Wasz dominujący typ patriotyzmu. Ważne, abyście wybierali odpowiedzi w zgodzie ze sobą. Nie będziecie musieli dzielić się swoim wynikiem z innymi.

2. Po zakończeniu i sprawdzeniu przez uczennice i uczniów, który typ patriotyzmu jest im najbliższy, przejdź do omówienia.
3. Zaproponuj uczennicom i uczniom, aby wrócili do zachowań patriotycznych, które wypisali na początku lekcji. Ich zadaniem jest przyporządkowanie tych przykładów do poznanych typów patriotyzmu.

Faza podsumowująca. [5 minut]

1. Każdy uczeń powinien podzielić się swoją refleksją z co najmniej dwojgiem innych uczennic i uczniów.
2. Zadaj uczennicom i uczniom pytanie podsumowujące: Którego obiektu/budynku zabrakło Twoim zdaniem? Jaką historię mógłby opowiedzieć?*

*W przypadku ograniczonego czasu możesz to pytanie sformułować jako pracę domową do przygotowania w formie ustnej, pisemnej lub plastycznej.

DODATKOWE AKTYWNOŚCI

Jeżeli dysponujesz większą ilością czasu możesz wprowadzić dodatkowe aktywności:

I. Rozmowa kierowana

Zagadnienia do rozmowy:

- Jakie korzyści dla państwa i narodu wiążą się z każdym z przedstawionych typów patriotyzmu?
- Co by się mogło stać, gdyby któregoś z tych typów zabrakło?
- Co by się mogło stać, gdyby pozostał tylko jeden typ patriotyzmu?
- Kto lub co Waszym zdaniem ma szczególny wpływ na kształtowanie w młodych ludziach postaw patriotycznych?
- Czy powinniśmy dążyć do współistnienia w przestrzeni publicznej różnych typów patriotyzmu czy raczej wzmacniać wybrane typy?
- Polska za 20 lat – który typ patriotyzmu będzie dominować? Dlaczego?

II. Święto Konstytucji 3 maja (praca w grupie)

Wyobraź sobie, że jesteś wójtem/burmistrzem/prezydentem gminy, w której mieszkasz. Z okazji zbliżającego się święta Konstytucji 3 maja postanowiłeś zorganizować wydarzenie, które przyciągnie jak największą liczbę mieszkańców. Zależy Ci, aby tego dnia każdy mógł poczuć się prawdziwym patriotą. Jaki będzie program obchodów? Pamiętaj, aby uwzględnić potrzeby ludzi reprezentujących różne typy patriotyzmu. Odpowiadasz również za bezpieczny przebieg imprezy. Swoją propozycję przedstaw w formie plakatu.

Wydawca: Narodowe Centrum Kultury

ul. Płocka 13,01-231 Warszawa,
tel. 22 2100 100, fax: 22 21 00 101
www.nck.pl

Zespół redakcyjny NCK:

Agata Dziemian
Karolina Rozworowska
Ewa Zbroja

Autorzy koncepcji: Marcin Mitzner i Antonina Dębska

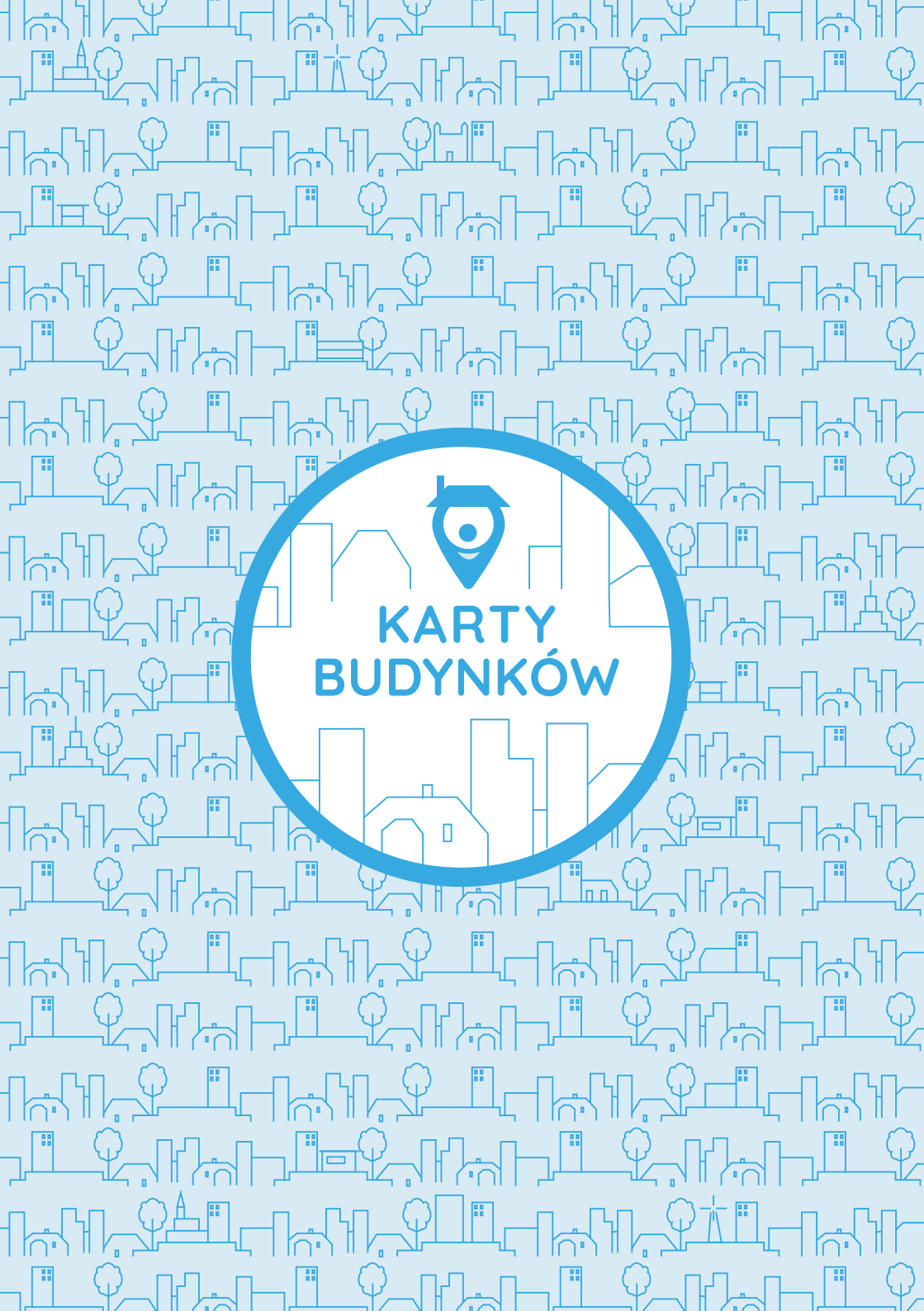
Konsultacja merytoryczna: dr hab. Marcin Napiórkowski

Autorka treści: Dorota Cieślak

Autor scenariusza lekcji: Piotr Sienkiewicz

Oprawa graficzna: Agnieszka “Gigi” Mieruszyńska

**KARTY
BUDYNKÓW**

PKIN

W słabo oświetlonym zaułku spotykasz postać w długim płaszczu, kapeluszu i ciemnych okularach. Podchodzisz bliżej, a spod poły płaszcza wyłaniają się piętra, okna i wieżyca z niedziałającym już zegarem. Rozpoznajesz Pałac Kultury i Nauki, który szepcze do Ciebie konspiracyjnym tonem:

„Pssss... jestem tu incognito! Muszę się ukrywać, bo od 63 lat wszyscy robią sobie ze mną zdjęcia. I ciągle mnie wytykają palcami. Mam tego dość. Chciałbym przez jeden dzień w życiu być anonimowym, zwykłym budynkiem i żeby nikt nie zwracał na mnie uwagi. Co robić? Jaką przybrać tożsamość, aby w końcu mieć spokój?”

- ★ Stań się centrum zrównoważonego rozwoju - zaleśmy plac dookoła, a na Tobie zainstalujemy wiatraki i panele fotowoltaiczne.
- Stań się Centrum Aktywności Lokalnej. Bądź dostępny dla wszystkich za darmo, zrezygnuj z tytułu “pałacu”. Zejdź na ziemię, otwórz się na ludzi!
- ▼ Zmień się w Muzeum PRL, jesteś przecież pamiątką tamtych czasów!
- ⬢ Musisz się zmodernizować! Zamień się w biurowiec, jesteś przecież w centrum miasta!
- Zdemontujemy Cię i wyślemy do Moskwy, znowu poczujesz się jak w domu.

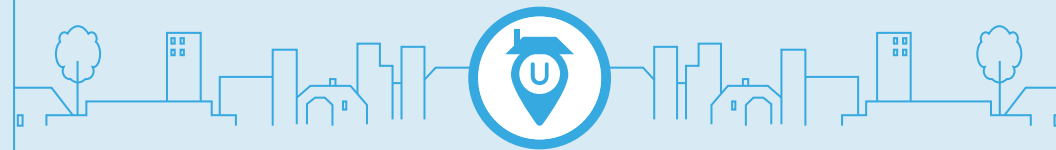
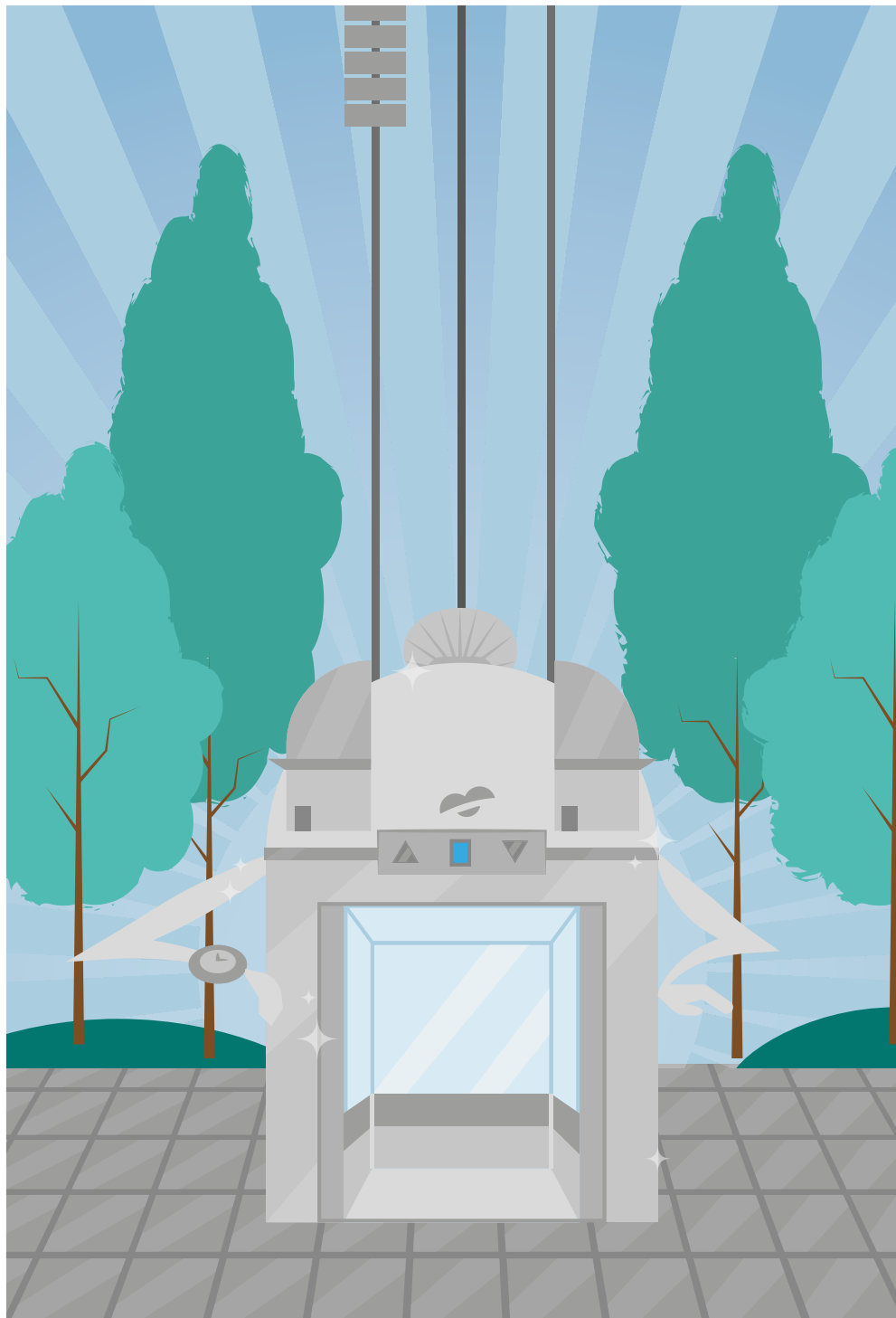
BLOK Z WIELKIEJ PŁYTY

Chcesz skręcić w prawo, gdy drogę zachodzi Ci osiłek wytatuowany w graffiti. Ma minę twardziela i zaciętą windę. To typowy 12-piętrowy blok osiedlowy, których pełno jest w każdym większym mieście. „Siema, mordeczko - zaczepia Cię blok - chcesz obejrzeć moje dziary? Tu mi się podpisali najbezpieczniejsi grafficiarze, same szanowane style, charakter, nejmy i fejmy. To jest zapis historii blokowej, jak kiedyś hieroglify. Tylko ja nie z piaskowca chłopak, a z szarej, wielkiej płyty. Bierz tę puszkę szpreja, wędrowniczku i namaż mi tu coś ładnie, jak w swoim pamiętniczku, żebym był najmodniejszym budyńcem na całym rewirze”.

Jaki mural zrobisz na bloku, by poczuł się najpiękniejszy?

- Żaden. Przykleję nową warstwę styropianu, trzeba przeprowadzić termomodernizację!
- Namaluję nurt Wisły, która przepływa z gór do morza.
- ★ Namaluję mural na temat emisji CO₂.
- ▼ Umieszczę daty najważniejszych wydarzeń z historii naszego kraju, tak żeby blok edukował kolejne pokolenia.
- Sportretuję mieszkańców tego bloku, których zaproszę do wspólnego malowania podczas warsztatów streetartowych.

WINDA Z BIUROWCA

Chcesz chwilę odpocząć, ale w Twoją stronę sunie czysta, szklana, schludna i zdecydowana, prze-szybka winda z biurowca.

„Co to za strój, dziś nie jest casual Friday” - strofuje Cię na wejściu.

„Dziś jest owocowy wtorek, proszę zjeść po bananie i przygotować się do assesmentu*. Musimy pilnie porozmawiać o Waszych silnych i słabych stronach. Nie mamy wiele czasu, gonią nas deadliny. Proszę bardzo, pierwsze ważne pytanie: gdzie się widzisz za 20 lat?”

- ▼ Lepiej poopowiadaj mi, co tu było 20 lat temu.
- Co to za nowomowa? Czy możesz powtórzyć to po polsku?
- Sprawię, że w ciągu 20 lat to miejsce będzie bardziej przyjazne i otwarte na okolicznych mieszkańców.
- ⬡ W biurze prezesa! Wież mnie na sam szczyt.
- ★ To zależy od tego, jak będziemy się starać w walce ze zmianami klimatycznymi.

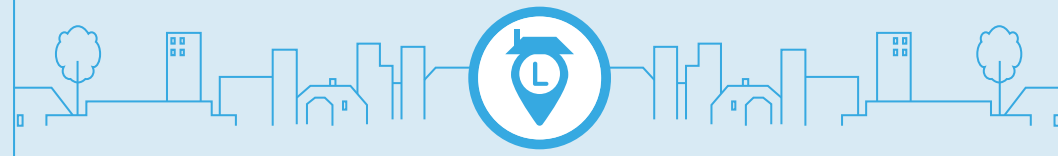

KAMIENICA CZYNSZOWA

„1900-1910 to były czasy! Dziś nie ma czasów, nie ma już niczego” - dystygowanym, smutnym tonem wita Cię stara, przedwojenna kamienica. „Wtedy byłam panienką, najpiękniejszą na naszej ulicy. Mówili mi „Kamienica Lindleya”, a dziś nazywają „czynszówką”. Rozpadam się, a z okien sypie mi się tynk rozpaczy. Gdzież moje piece kaflowe, rzeźbione poręcze, kryształowe żyrandole? Po freskach nie ma śladu, a w dodatku tęsknię za porządnym dozorcą, który dbałby o mnie jak o pałac! Czy ja doczekam tej rewalizacji? Powiedz mi, jaki los czeka mnie i inne kamienice?”

- ▼ Powinnyście być zachowane jako przewodniczki po dawnych czasach.
- ★ Nie warto remontować Was za wszelką cenę, na tym miejscu może być park albo nieużytek.
- Odbędą się konsultacje społeczne z Waszymi mieszkańcami, którzy wspólnie zdecydują jak będziecie wyglądać.
- Jesteś piękna, zabytkowa, niepowtarzalna. Takie jak Ty powinny mieć specjalne miejsce w sercu miasta i ludzi.
- ⬡ Zostaniecie odnowione, tak by wykorzystać Wasz potencjał ekonomiczny i ponieść Waszą wartość rynkową.

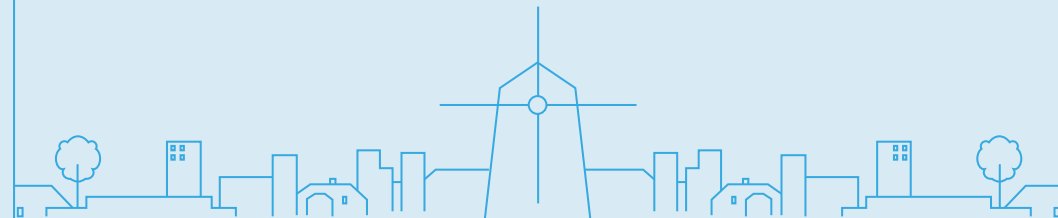

DREWNIANY MŁYN NAD STAWEM

Kilka kroków dalej kołysze się słabo na wietrze i skrzypi jak strzyga starutki dziadek-młyn. Zbity z desek, kryty słomianą strzechą, łatwo zapala się do rozmowy z każdym, kto przechodzi obok. “Ooo jak miło mi cię widzieć. Kocham młodzież! Mam wam tyle do opowiedzenia, tyle do przekazania! Wiele widziałem, wiele przeżyłem. Tylko czy ktoś jeszcze chce mnie słuchać? Khe-khe-hehehehe - kaszle i śmieje się sam ze swego dowcipu Stary Młyn. - Dawno, dawno temu...”

Jakiej historii chcesz posłuchać ?

- Czy znasz jakieś polskie tradycje związane z chlebem?
- ★ Posiedźmy lepiej razem w ciszy nad wodą.
- ▼ Jaką rolę dawniej pełniłeś?
- ⬢ Może lepiej zabierzemy Cię na wycieczkę do nowoczesnej fabryki mąki? Zobaczysz jak to się robi dzisiaj!
- Proszę, opowiedz nam jak wyrabia się mąkę! Może nauczysz nas piec chleb?

REMIZA STRAŻACKA

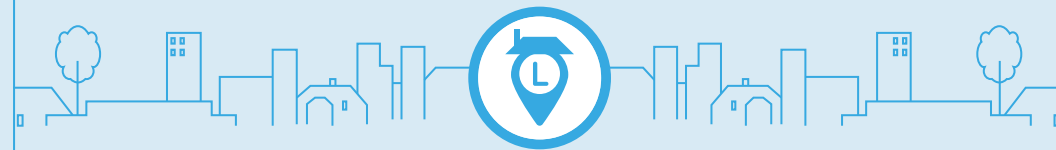
Słyszycie wycie syreny, ale nic się nie dzieje. Nikt nie biegnie, nie nadjeżdża wóz strażacki. A Remiza wyje dalej.

„Tak chciałabym śpiewać, kocham śpiew!” - wzrusza się, migając podnoszonymi automatycznie drzwiami do garażu. „Jestem miejscem spotkań, goszczę strażaków, ich rodziny i sąsiadów. Czasami gramy w karty, innym razem tańczymy, a czasami też niepokoiimy się razem, gdy ekipa pojedzie na niebezpieczne zdarzenie. Wtedy właśnie chciałabym śpiewać najbardziej! Dodawać otuchy, podnosić na duchu...”

Jaki repertuar powinna wykonywać Remiza?

- ★ Cichy i spokojny - po co zagłuszać przyrodę?
- ⬡ Ta piosenka jest pisana dla pieniędzy - należy postawić na twórczość dobrze sprzedających się artystów!
- Melodia małomiasteczkowa! Promujmy lokalność!
- Piosenka musi posiadać tekst - wspierajmy artystów tworzących po polsku!
- ▼ Warto młodzieży przypominać przeboje z dawnych lat!

KURRRNA CHATA

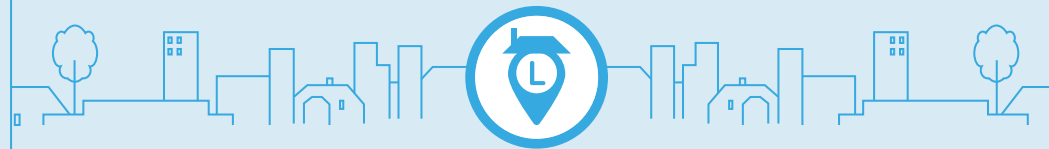
Siadasz na ławce i jesz kanapkę, wtem zbliża się w Twoją stronę kobieta niczym wańka wstańka lub matrioszka, słusznej postury i wieku, w pasiastym stroju ludowym. Już z daleka coś krzyczy i wpada w plotkarski ton skargi:

„Znów mnie przestawili między te bloki z betonu, kurrna chata! Jak ja się mam tu odnaleźć?! Całe dni widzę tylko okna sąsiadów, a gdy wychodzą na podwórze, to nawet „Dzień dobry” nie powiedzą. A znamy się przecież, patrzymy sobie w okna co dzień, kurrna chata! Kiedyś to ludzie razem żyli, ramię w ramię, chata w chatę, pomagali sobie. A teraz każdy sam. Nic z drugim nie pogada, tylko do roboty leci. Drzwi zamknie, okno zamknie, jajek, soli nie pożyczysz. Takie to czasy dziwne!”

Czy myślisz, że kiedyś było lepiej? Jeżeli tak to czemu?

- Niekoniecznie. Dla niektórych było lepiej, dla innych gorzej. Nie warto idealizować przeszłości.
- Tak, bo jasne było, kto jest nasz, a kto obcy.
- ⬠ Nie, bo nie było takiej technologii i możliwości rozwoju...
- ▼ Tak, bo ludzie, mimo że mieli trudno, to sobie radzili i należy się im szacunek.
- ★ Tak, bo ludzie żyli zgodnie z rytmem natury.

KIOSK

„Gadżety, gadżety, najświeższe gadżety, tanio!!!” - nawołuje Cię swym donośnym, ulicznym marketingiem kolejna postać. Zielony, metalowy, z żółtymi kratami w okienku. Kiosk. Zastanawiasz się, czemu chce sprzedać Ci gadżety? „Bo pragnę wyprzedzić swoją epokę. W przyszłości nie będzie już gazet, nikt nie będzie czytał prasy papierowej, zostaną tylko tablety i e-czytniki. Papier is dead. Tylko ga-dżet. Zobaczycie!”

Czy kiosk ma rację? Czy to dobry pomysł, by zawczasu zmienić asortyment: z gazet na gadżety?

- ★ Warto się zastanowić, czy na pewno potrzebujemy tylu rzeczy z plastiku.
- Nie, bo nie chcę, żeby prasa papierowa zniknęła z rynku. Czytanie gazet to przyjemność!
- ▼ Nie, bo tradycja jest ważniejsza niż zysk.
- Tak, bo dzięki temu lepiej odpowiadasz na potrzeby ludzi.
- ⬡ Idź z czasem, postępem i osiągnięciami. I zarabiaj na swoich pomysłach, zanim inni wpadną na to samo.

WARZYWNIAK OSIEDLOWY

Chcesz kupić sobie coś do picia, czujesz zapach marchwi i kiszzonej kapusty. Może tam znajdziesz to, czego potrzebujesz?

„Nic już dzisiaj nie sprzedaję” - niemiło odgania Cię osiłek o spracowanych, brudnych od kartofli, wielkich dłoniach. - „Ja już w ogóle nic nie sprzedaję, odkąd rozsiadł się tu tamten potentat i zabrał mi wszystkich klientów” - pogardliwie kiwa głową w stronę pobliskiego supermarketu. - „Ale ja się tak łatwo nie dam. Ja go rozsadzę! Pokonam go workiem grochu i fasoli. A masz ty korpo-wrogu!! Ta-dadadada!!!!” - odgraża się supermarketowi, a w jego oczach płonie szaleństwo zemsty.

Co robisz?

- Promuję jego ofertę, bo sprzedaje dobre, polskie produkty.
- ◆ Wspólnie z nim przygotowuję nowy biznes plan, zmodernizuję i wprowadzę kasy samoobsługowe.
- ★ Pomogę mu szukając nowych, lokalnych dostawców i zbierając zamówienia na ekologiczną żywność od znajomych.
- Zorganizuję mu kampanię społeczną i wspólnie ze społecznością wymyślimy, jak rozwiązać jego problemy.
- ▼ Pomagam mu w walce, bo znamy się od wielu lat, a i mój dziadek kupował u niego ziemniaki. Będę tu kupować z sentymentu.

DOMEK NA DRZEWIE

Coś cię uderza zniecka w plecy. Podnosisz to: kasztan. Rozglądasz się, kto tu może strzelać z procy? Za Tobą stoi i niewinnie się uśmiecha, machając do Ciebie drewniany domek, taki, jakie kiedyś budowało się na drzewach. „Halo, halo, tu baza, odbiór!” - zaczepia tonem krótkofalówki i czeka na Twoją odpowiedź. „Halo halo, tu baza! Pobaw się ze mną! Noooo chooodź, tak mi się nudzi! Nie mam się z kim bawić! Proooooo, zapomnijmy się na chwilę w zieleni i niech będzie jak dawniej! Kiedyś to były przygody: w chowanego, w berka, w dom, w bazę, w wojnę, w podchody, w szpital! Codziennie była inna historia, każdy dzień był wyjątkowy. W nocy nie mogłem spać z wrażenia i podekscytowania, co dzieciaki wymyślą kolejnego dnia. A teraz nikt do mnie nie przychodzi, nikt się już na drzewach nie bawi.”

Jak zachęcić młodych, żeby znowu zaczęli korzystać z domku?

- Zainstalujemy tu stanowisko VR i rozdamy kody rabatowe w okolicznej szkole.
- Zrobimy tu warsztat rękodziela dla rodzin z dziećmi.
- ★ Pojedźmy tam razem na biwak!
- ▼ Pokażmy im, jak to kiedyś wyglądało - na zdjęciach i w opowieściach.
- Zabawmy się z nimi w partyzantów, domek to nasza baza, a gdzie Wasza?

DĄB BARTEK

„Ech, drzewa, natura, kultura i sztuka” - mruczy coś i szumi. „Jam ci to - trzy w jednym - pomnik, czyli sztuka, drzewo, czyli przyroda, symbol, czyli duma. Ja jestem siłą i potęgą natury. Ja dumnie noszę zieloną odznakę. Ja daję cień i schronienie przed deszczem. Ale nie próbuj stawać pode mną w czasie burzy....bo jestem już stary i w każdej chwili mogę stracić kończyny, a ty... życie, młody człowieku! A szkoda by było!” - finalizuje swą wypowiedź patetycznie i złowieszczo zarazem, sapie ciężko i przysiadła na miękkiej kępie mchu zadufany w sobie, gruby i ciężki Dąb Bartek. „Takich jak ja jest już niewiele, tną nas jak deski, siekają jak zapałki! Takie czasy, taki los, mnie on jednak nie osiągnie. Będę strzelał żółędziami, dopóki sił mi starczy. Tak mi dopomóż bór!”

Powiedz mi - co będzie z moimi żółędziami?

- ▼ Zbadamy je pod kątem dendrologicznym i dołączymy do zasobów Archiwum Botanicznego.
- ◆ Sprzedamy je z zyskiem na aukcji online, a zarobione pieniądze zainwestujemy w Twoje otoczenie.
- ★ Zostaną w Twoim cieniu, tam gdzie ich miejsce. Po co przerywać cykl natury?
- Rozsadzimy je po całej Polsce w ważnych miejscach.
- Będą służyły jako symbol naszego państwa.

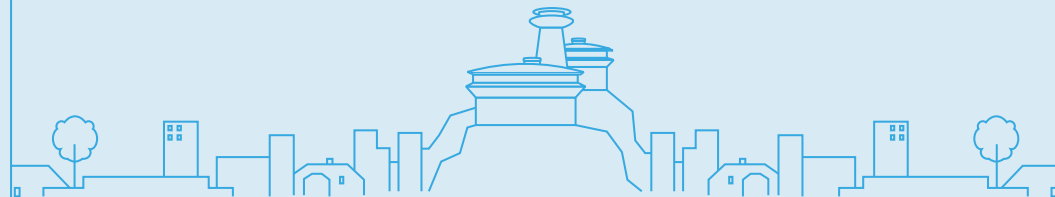

OBSERWATORIUM NA ŚNIEŻCE

Nagle czujesz powiew chłodu, jakby rozwarły się bramy Krainy Lodu. Pośród zimnej zawieruchy majaczy w oddali kształt rotundy, takiej walcowatej, której ściany mają oczy, uszy i radary. A wieńczy ją spiczasta czapeczka. Pewnie zastanawiasz się, kto to? „Obserrrrwatorrrrium” - obwieszcza drrrżącym od mrrrrrozu, lecz stanowczym głosem. „Na Śnieżce, dlatego takie lodowate, hehehe” - dodaje gwoli jasności. „Widzę wszystko, nawet przyszłość. Chcesz się czegoś dowiedzieć? To przynieś mi kubek gorrrrącej herrrrrbaty, a ja Ci powiem, co czeka nasz krrrrraj-aj-jaj-jaj. Jak myślisz, co to będzie?”

- Jeżeli nauczymy się współpracy, wszystko będzie dobrze.
- ▼ Trzeba spojrzeć w przeszłość, żeby odpowiedzieć na to pytanie.
- ◆ Nastąpi rozwój technologiczny i gospodarczy.
- ★ Jeśli coś zrobimy to nie dojdzie do katastrofy ekologicznej.
- Będziemy silni i bezpieczni.

PALMA NA RONDZIE

Dookoła trójpasmowe rondo, zgiełk i warkot silników, migotanie kolorowych reklam, a w środku tego wysepka. A na niej dziewczyna wyglądająca oryginalnie, w klimacie artystycznym, z fryzurą „na palemkę”. Stoi pozornie obojętnie, ale jest czujna na wszystkie spojrzenia. A gdy przystajesz na chwilę, by się jej dokładnie przyjrzeć, zaprasza cię do dyskusji. - „Cześć, jestem Palma, dokładnie Palma z Alej Jerozolimskich. Ale znajomi nazywają mnie niezłą sztuką. Jestem sztuką w przestrzeni miejskiej. Są jednak tacy, którzy odmawiają mi tego statusu. Mówią, że sztuka to rzecz muzeów, a nie ulicy. Ale ja czuję, że jestem tu ludziom potrzebna. Jak myślisz, co daje ludziom sztuka współczesna w przestrzeni publicznej?”

- Powinna opowiadać o nas jako narodzie, bez tego stracimy swoją tożsamość.
- Wywołuje dyskusję, a rozmowa o niej z innymi tworzy wspólnotę.
- ▼ Może być świadectwem naszych czasów dla przyszłych pokoleń, ale z poszanowaniem dla historycznego porządku.
- ★ Powinna nas skłonić do refleksji nad naszym miejscem na świecie wśród istot żywych.
- ⬢ Przyciąga potencjalnych klientów i napędza koniunkturę.

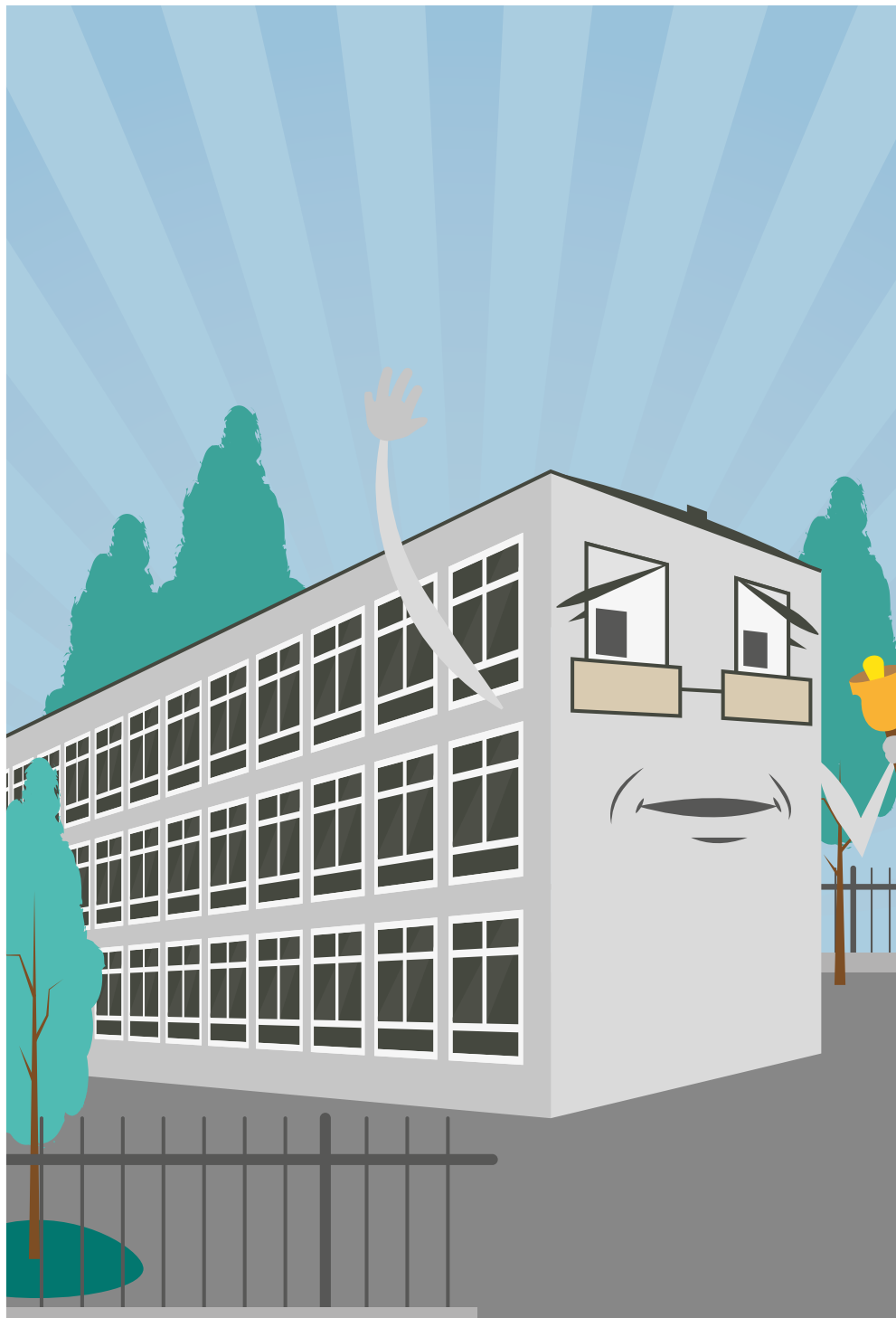
GREEN VELO

„Witajcie, kochani! Jak mija Wam dzionek? Mam nadzieję, że aktywnie! Jak co dzień zapraszam na rowerek szlakiem polskich granic. Bądź fit, bądź polish, wstąp do naszego Velo-Gangu, śledź na Instagramie i Fejsbuku, pobierz aplikację i ruszaj między pola, łąki. To proste i niedrogie, a inwestujesz w swoją siłę i witalność, nie ma się nad czym zastanawiać. Zapraszam! Twoja Green Velo”. I nawet się nie obejrzyś, a już suniesz ekologicznym jednoślądem po najdłuższej polskiej ścieżce rowerowej, zwiedzasz cerkwie i cmentarze Łemków, przemierzasz góry i pagórki, odpoczywasz nad Bugiem i nad mazurskimi jeziorami.

Jak będzie wyglądała Twoja trasa rowerowa?

- ▼ Obejmie przynajmniej kilka ważnych obiektów historycznych, im więcej tym ciekawiej.
- ⬡ Powinna uwzględniać stacje ładowania rowerów elektrycznych i specjalne strefy ekonomiczne.
- Objazd po całej granicy Polski lub przynajmniej jej części.
- Wspólna wyprawa w gronie znajomych najlepiej z celem społecznym.
- ★ Po polnej drodze, przez pola i lasy.

SZKOŁA TYSIĄCLECIA

„Droga młodzieży, zapraszam do klasy”. - słyszycie, jak woła Was typowa szkoła, którą można spotkać w każdym polskim mieście. To tak zwana Tysiąclatka, choć naprawdę jest ledwo po pięćdziesiątce. „Nie lubię, gdy mnie postarzają, jednak bycie jedną z tysiąca szkół wybudowanych na tysiąclecie powstania Państwa Polskiego, to zaszczyt.”

Wchodźcie do klasy przygotowani na stały przebieg lekcji: lista obecności, temat na tablicy... ale dzieje się co innego. To Szkoła proponuje, abyście powiedzieli, czego dziś chcecie się nauczyć!

No właśnie: czego według Was powinna dzisiaj uczyć szkoła?

- Postawy patriotycznej.
- ▼ Historii - faktów i ich interpretacji.
- ⬡ Przygotowywać nas do życia zawodowego, stawiać na praktykę, przedsiębiorczość i fach w rękę.
- ★ Szacunku do przyrody i innych ludzi.
- Rozwijania przydatnych kompetencji społecznych i umiejętności.

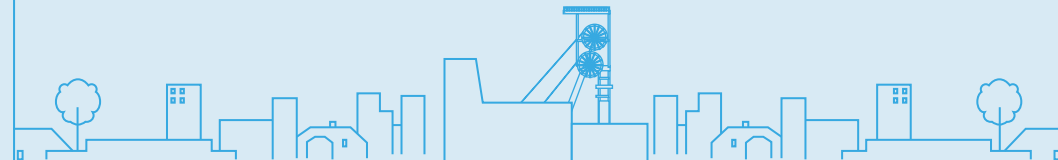

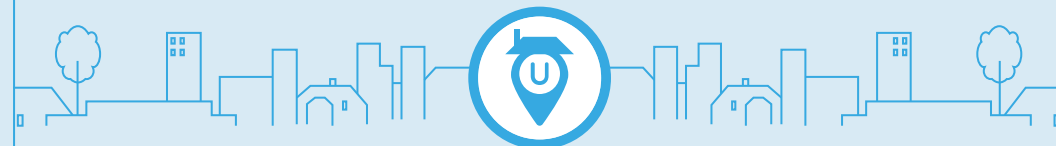
KOPALNIA SOLI W KŁODAWIE

Widzisz napis „Kopalnia soli”, myślisz... No właśnie...”Wieliczka”. Wszyscy tak myślą. A to Kłodawa. Stoi i płacze. „Tyle lat ciężkiej pracy, rekordowe wydobywanie dzień w dzień, od dwustu lat. Kopanie, rycie, tony dynamitu. Jestem przodowniczką pracy, bez jednego dnia urlopu, czy zwolnienia lekarskiego, realizuję swoją misję posolenia ludziom życia, a wszyscy mówią tylko o niej. Wieliczce, która od 150 lat tylko leży i pachnie, nic nie robi. Zwiedzają ją tysiące ludzi z Polski i zagranicy, gwiazdy, celebryci, robią sobie z nią zdjęcia i wrzucają do internetu. Z jej soli rzeźbiarze robią piękne figury. Organizują tam bale i imprezy sportowe. Wszyscy ją podziwiają. A ja tylko zasuwam i wydobywam. I ani kropli sławy czy splendoru”.

Jak możesz pomóc zapracowanej kopalni?

- ▼ Zorganizować wycieczki dla szkół o historii polskiego wydobywania soli.
- Przygotować w niej obchody państwowe dla podkreślenia rangi miejsca.
- Wcale nie musisz rywalizować z Wieliczką, jesteś najważniejsza dla ludzi tutaj mieszkających.
- ⬡ Restrukturyzacja, likwidacja kotwic finansowych i stworzenie biznesplanu na 3 lata do przodu.
- ★ Zmień ją w muzeum geologiczne i przyrodnicze.

MOLO

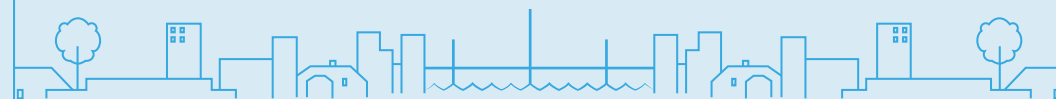
- Kto Ty jesteś, kolo?
- Molo!
- Ta, molo, trolololo!

Taki dialog słyszysz, gdy Twoim oczom ukazuje się znane w Polsce Molo z Sopotu - opalone, z białymi zębami i wyprężoną w głąb Zatoki Gdańskiej klatką oraz drugie - także przystojne, ale jakieś takie niemrawe i stojące w Wiśle.

- Prawdziwe mola stoją w morzu, podróbo! - podskakuje molo sopockie
- No właśnie: w prawdziwym morzu, a nie w jakiejś zatoce! - odgryza mu się molo płockie. Molo i inne atrakcje miejskie powstają z myślą o turystach i mieszkańcach miast. Czasami są chwalone jako przydatne i ciekawe, czasami spotykają się z krytyką.

A Wy, gdybyście mogli zainwestować pieniądze publiczne, co byście wybudowali w Waszych miejscowościach?

- ★ Żadnych nowych atrakcji. Lepiej skupić się na budowie odnawialnych źródeł energii.
- ▼ Laboratoria Pamięci - miejsca, w których można byłoby poznać dawne dzieje wszystkimi zmysłami.
- Warto wybudować coś, co będzie naprawdę przydatne mieszkańcom.
- Park Poprawnej Polszczyzny - ławki cytujące na głos wielkich wieszczów, przestrzenne instalacje na bazie najtrudniejszych polskich wyrazów: żółć, kożuch, gzęg-żółka oraz Aleja Wstydu z neonem WYŁANCZAĆ.
- ⬡ Centra Edukacji Finansowej - nowoczesne instytucje, w których młodzi ludzie mogą dowiedzieć się, jak prowadzić firmę, rozliczać podatki i zdobywać dofinansowania.

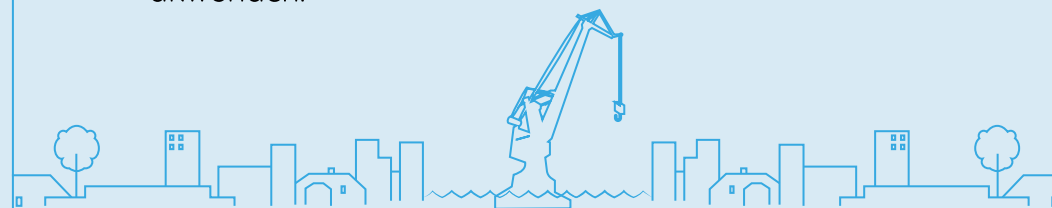
ŻURAW STOCZNIOWY

Wita was wysoki jegomość w pasiastej koszulce z fajką wystającą z zarośniętego oblicza. To Żuraw - wie o morzu wszystko, od lat mieszka w stoczni koło portu, naprawia, załadowuje i rozładowuje statki z całego świata. Nigdy nie był na pełnym morzu, nigdy nie opuścił nawet portu, ale nasłuchał się w życiu tylu morskich opowieści, że powtarza je jak własne, a może nawet wierzy, że sam je przeżył.

„Szczury lądowe nigdy nie dowiedzą się, co znaczą prawdziwe morskie przygody: sztormy, góry lodowe, rekiny, krakeny, ataki piratów. Nie wie nic o życiu, kto nie pił rumu prosto z beczki na bujającej się po falach łajbie...hehehehehe! Przechyły i przechyły.”

A ty - dokąd chcesz popłynąć w rejs?

- ◆ Na szkolenie na wodzie zakończone certyfikacją.
- Wzdłuż całego wybrzeża polskiego.
- ▼ Szlakiem sławnych bitew morskich.
- ★ Na łono natury, bez pośpiechu i napinki.
- Wybrałbym wspólny rejs ze znajomymi po okolicznych akwenach.

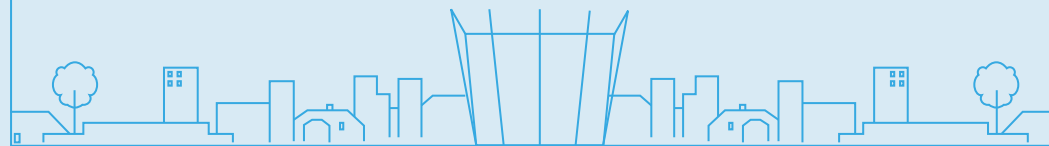

PANORAMA RACŁAWICKA

Za rogiem stoi postać tajemnicza postać. Masywna betonowa rotunda z koroną i okularami wirtualnymi na głowie stoi samotnie. W środku znajduje się wielki, przestrzenny obraz bitwy pod Racławicami, który można oglądać, obracając się wokół własnej osi. Poszerzając ofertę Panorama postanowiła dodać dla zwiedzających nowe możliwości. Słyszeliście o VR?

„Chodź, zapraszam cię do mego świata, pierwsza wizyta gratis. Wyświetlę Ci, co tylko zechcesz. Po uruchomieniu wizji będziesz przez kwadrans w wybranej rzeczywistości. Co wybierasz?”

- ★ Wyprawę do puszczy, która kiedyś pokrywała cały nasz kraj.
- ⬢ Posiedzenie rady nadzorczej dużej firmy, której jesteś prezesem.
- Świątowanie wyników pierwszych częściowo wolnych wyborów w 1989 r.
- ▼ Nic. Panorama jest pięknym świadectwem historii, po co wydziwiać.
- Strzelenie zwycięskiej bramki w meczu Polska - Niemcy.

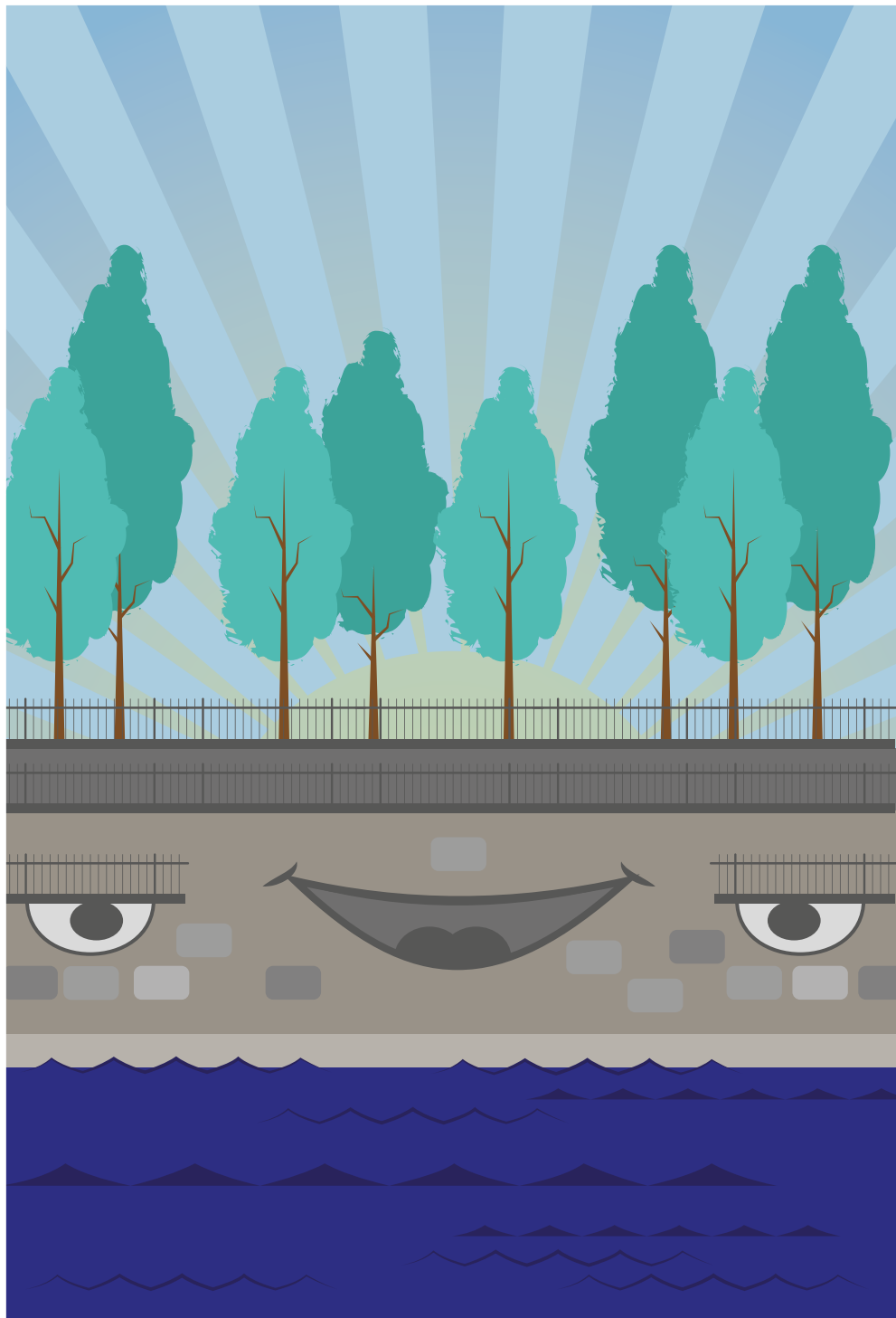
BAR MLECZNY

Zanim ujrzysz kolejny budynek, czujesz znajomy zapach kaszy gryczanej z sosem pieczarkowym. Przypomina Ci się szkolna stołówka. Jednak to nie ona będzie kolejnym napotkanym przez Ciebie gadającym budynkiem...

„Są tacy, co jak się dorobią, szastają forsy na prawo i lewo. Ja też byłem kiedyś biedny, śmiano się ze mnie, nazywano tanim i niesmacznym reliktem socjalizmu. Ale to się zmieniło. Stałem się modny, wszyscy chcą u mnie jadać, wprowadziłem sporo wege-potrav i zyskałem nowych przyjaciół. Nadal jestem niedrogi, bo woda sodowa nie uderzyła mi do głowy. Ale jestem smaczny, bezpretensjonalny i szybki, i dlatego wszyscy mnie lubią. Jestem Mleczny, Bar Mleczny. Możesz mówić mi Berek. Podpowiecie mi, co zmienić w moim menu?”

- ★ Zastąpić mięso roślinnymi źródłami białka.
- ▼ Dodać dania kuchni staropolskiej odtworzone na podstawie starych przepisów.
- ⬡ Menu jest świetne, ale mimo to warto zainwestować w odpowiedni marketing.
- Wprowadzić zniżki z okazji świąt narodowych.
- Uwzględnić ofertę animacji dla dzieci i dawać wodę z kranu za darmo.

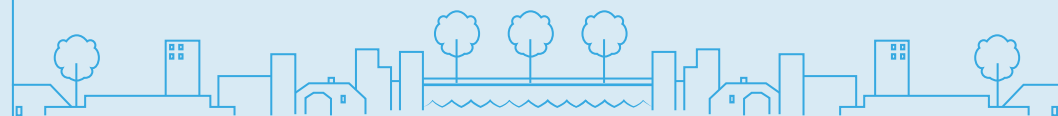

BULWARY

Słyszysz znajome bity i szum rzeki. Zastanawiasz się, gdzie znajduje się kolejny obiekt? Spójrz w dół!
„Hej! To my! Bulwary nad rzeką. Dawno nikt tu nie siadał. Zapraszamy! Tylko nie tłucz szkła, jak to robią niektórzy, i nie śmieć. Prosimy”. Siadasz, a Bulwary wydają się zadowolone. „A teraz zawołaj kolegów i koleżanki. Nie siedzi się samemu na schodkach!”

A Ty za co lubisz bulwary?

- Bulwary stają się ważną częścią miasta.
- Można tu organizować koncerty, obchody i wieczornice.
- ★ Bliższy kontakt z rzeką to zaleta ale ogólnie im mniej betonu tym lepiej.
- ◆ To świetne miejsce do prowadzenia kawiarni i restauracji.
- ▼ Bo to miejsce z opowieści moich rodziców i dziadków.

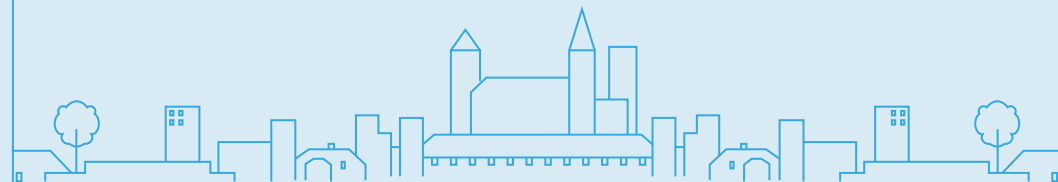
ZAMEK KRZYŻACKI W MALBORKU

„Nudy, nudy, nudy... Przeklęte nudy! Puste lochy, od wieków bowiem nikogo tu nie trzymamy. Puste komnaty, jakoż Rycerze Najświętszej Marii Panny dawno już tu nie mieszkają. Próżno szukać śmiechów, uczt i hulanek, jakoż nie ma czego świętować, a i wieczornych modlitw tu brak, chociaż modlić to akurat byłoby się o co. Ech, po cóż tu stać nadaremno... Już nigdy nic się nie zmieni...”

Zamek ma twarz męską, przystojną, z kwadratową szczęką i ogniście rudą grzywką zaczesaną do tyłu. Mars na czole, zacięte wargi, wiecznie gotowy do walki. Jednak przeciwników brak na horyzoncie, a żyć z czegoś trzeba, więc...

„Hoży młodzianie i Ty, bladolica panno, zechciej kupić pamiątkę z Zamku! W nieskromnych tych progach polecam Wam następujące suweniry:

- ▼ Monografię o historii Zamku.
- Grę planszową dla całej rodziny.
- Reprodukcję Bitwy pod Grunwaldem i Hołdu Pruskiego.
- ⬢ Etui ochronne na telefon.
- ★ Pocztywki z lokalnym krajobrazem.

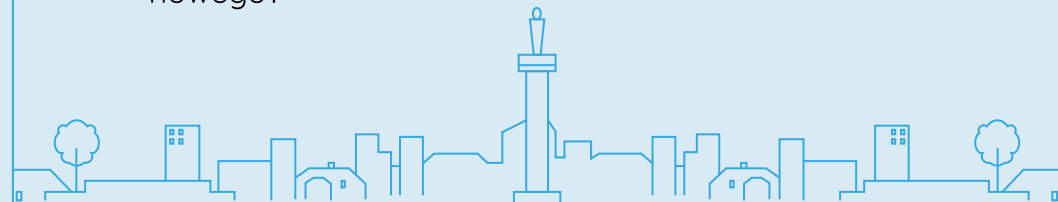

KOLUMNNA ZYGMUNTA

„KRÓL JEST NAGI!!!! - to zdanie wyrywa mnie ze snu prawie każdej nocy! Budzę się złany potem i w panicznym pośpiechu sprawdzam, czy stoję nadal w tym samym miejscu. Stoję, stoję, stoję... lecz nie czuję się świetnie. Do ziemi strasznie daleko, do nieba jeszcze dalej. Jestem zawieszony w przestrzeni. Całe szczęście mam na sobie królewski strój, w którym mnie tu wyrzeźbiono wiele lat temu. Mimo wszystko mam koszmary, że któregoś dnia przyjdzie wycieczka i zastanie mnie tu nagiego, po czym stanę się pośmiewiskiem, a może nawet memem! Dlatego proszę, wędrowcy młodzi, nie bądźcie obojętni na los króla i przynieście mi coś do okrycia się.”

W co ubralibyście Kolumnę Zygmunta?

- Ubrania od znanej marki odzieżowej przekazane bezpłatnie po podpisaniu umowy promocyjnej.
- Ubiór historyczny odtworzony na podstawie oryginalnych rycin.
- Strój kibica reprezentacji narodowej.
- Solidne pranie i cerowanie powinny wystarczyć.
- ★ To ubranie, które masz jest odpowiednie. Po co szukać nowego?

WIATRAK ENERGETYCZNY

Nagle coś nie pozwala Ci ustać w miejscu. Czujesz dziwne wibracje, jakby powietrze zmieniało kierunek. Wiatr jest coraz bardziej rwący, prawie zgina Cię do ziemi i czujesz, że za chwilę stracisz równowagę. Czy to tornado? Samolot? Nie, to wiatrak energetyczny! „Energję kręcę, po to mam ręce!” - pędzi ku Tobie na kręcony i naenergetyzowany, machając energicznie ramionami. Lśniący bielą, wysoki, nowoczesny, z misją. „Zawsze chciałem robić coś z niczego. Przetwarzam pędzące powietrze na prąd, czyż to nie wspaniałe?!”

A Ty, jakich źródeł energii używałbyś najchętniej?

- ▼ Węgiel bo on był z nami od zawsze.
- Nie ważne jakie, ważne żeby były nasze krajowe.
- Lokalnych, żeby cała sieć była odporna na duże awarie.
- ⬡ Atom lub fuzja wodorowa, reszta to strata czasu.
- ★ Odnawialnych.

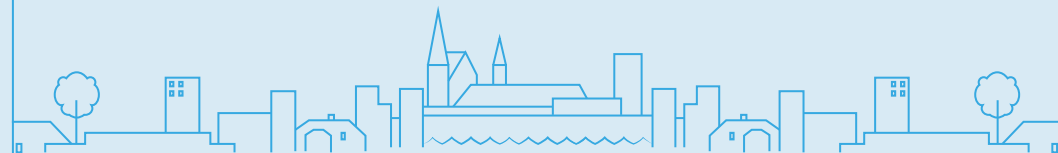

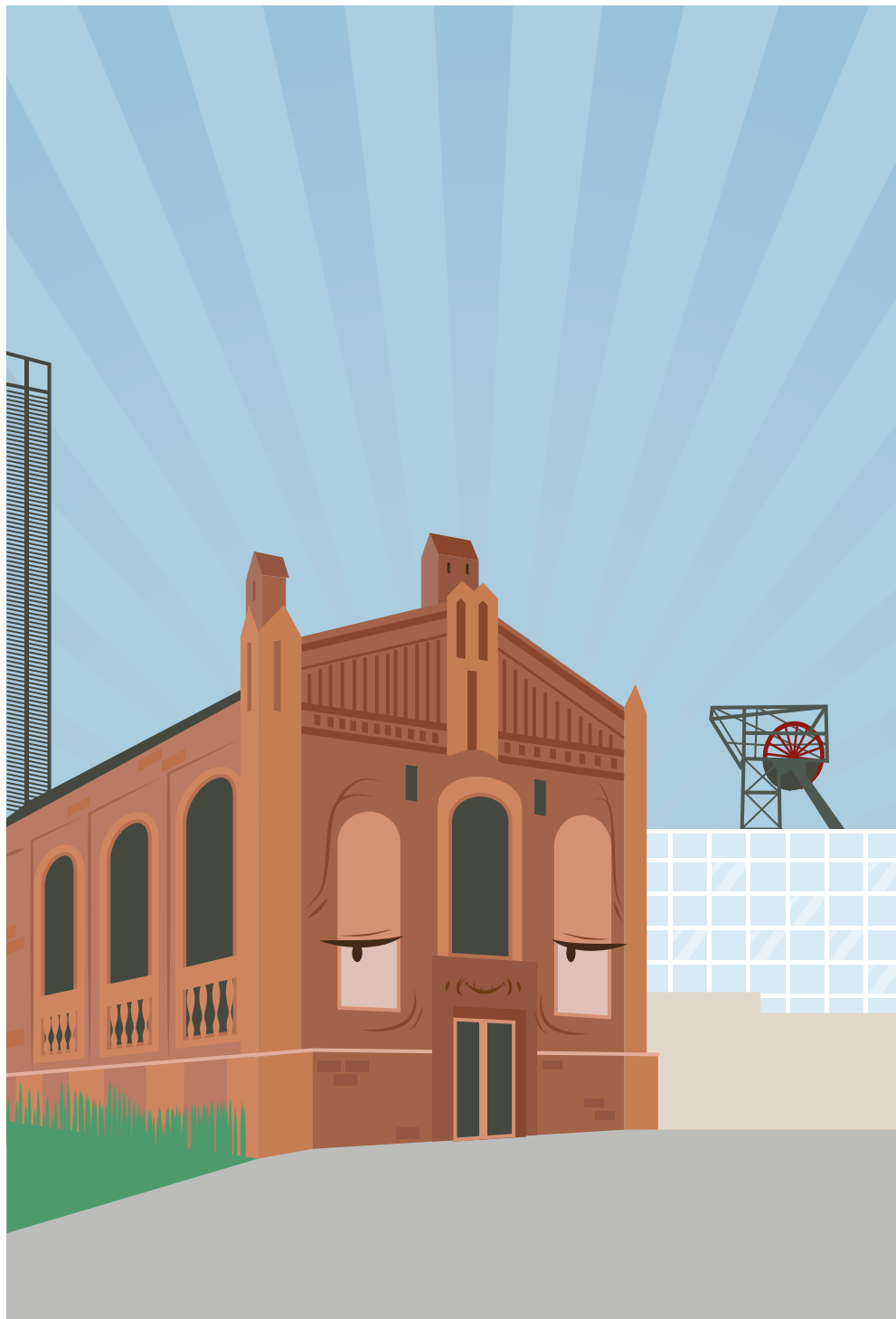
WAWEL

Skoro jesteście pod Wawelem, pewnie chcielibyście spotkać słynnego Smoka. Lepiej jednak nie pytajcie o to samego Zamku, bo to dla niego drażliwy temat. „Wszyscy tylko o tym smoku. A ja tej legendy nie znoszę! Jest stara, nieaktualna i niehumanitarna. Kto w dzisiejszych czasach składa ofiarę ze zwierząt? Kto by barany siarką wypychał? Fuj! Mamy cywilizację, nowoczesność, nawet smoki już nie robią takich rzeczy! Proszę mi wymyślić nową historię, zaktualizować postacie i realia, żebym się nie musiał wstydzić, że służę za tło krwawych historyjek!”

Jaka powinna być współczesna wersja legendy o Smoku Wawelskim? Kto powinien być nowym Szewczykiem Dratewką?

- Aktywista społeczny z misją.
- ◆ Właściciel startupu.
- Każdy Polak to trochę Szewczyk Dratewka - to możesz być i ty!
- ★ Zabijanie zwierząt jest czymś, czego nie warto promować. Szewczyka nie powinno być w ogóle.
- ▼ Ten sam Szewczyk Dratewka, po co to zmieniać?

MUZEUM ŚLĄSKIE

Następna postać wygląda imponująco: stare ceglane budynki, sztolnie. Ale i trochę zaskakująco, bo nie ma tam hałd węgla ani żadnych górników, a pomiędzy czerwoną cegłą widzisz nowoczesne, szklane pawilony. To kopalnia czy lokalne centrum biznesowe? Schodzisz pod ziemię, a tam niespodziewanie biało, przestrzenie i przewiewnie. I pełno sztuki współczesnej.

„Zdziwieni?” - słyszysz głos z podziemi. „Tak tu się teraz pozmieniało... kiedyś żyłam od szychty do szychty, w ciemnościach, codziennie wśród tych samych ludzi. O 13 była przerwa i wszyscy siadali i rozwijali swoje kanapki. Gadało się po noszemu. Dziś każdy dzień to nowi zwiedzający: młodzi, starsi, kobiety, mężczyźni, dzieci... Chodzą, patrzą, trochę się wymądrzają, a trochę wzruszają. Ślonsko godke rzadko kiedy się tu usłyszysz. Ale przynajmniej jest bezpiecznie i spokojnie. Tylko ta sztuka taka dziwna... ja do tego przywyknąć wciąż nie mogę.

A Wy jak zagospodarowalibyście takie postindustrialne przestrzenie? Na co przeznaczilibyście teren dawnej kopalni?

- ★ Teren trzeba zrekultywować*, a potem uprawy albo parki.
- Międzynarodowe Centrum Wolontariatu.
- ⬢ Przestronne, industrialne lofty.
- ▼ Archiwum zbierające wszystkie źródła historyczne, bezpiecznie pod ziemią.
- Bunkier, tak na wszelki wypadek.

LEŚNICZÓWKA PRANIE

„Zaraz wracam, wieszam pranie” - taką karteczkę znajdziecie w miejscu kolejnego obiektu. Leśniczówka Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego wyraźnie odziedziczyła poczucie humoru po właścicielu i zrobiła Wam psikusa. Po chwili postępu i konsternacji, gdy już chcecie ruszyć dalej, zjawia się dziwne zwierzę: jakby gęś, ale cała zielona i rozchichotana.

„Leśniczówka nie przyjdzie, poszukajcie sobie domu innego literata. Hihihih. Albo literatki. Tu nic dzisiaj nie zwiedzicie”.

W którym domu chcielibyście spędzić weekend?

- Władysława Grabskiego - autora reform gospodarczych II Rzeczypospolitej.
- Józefa Wybickiego - twórcy hymnu polskiego.
- Olgi Tokarczuk - naszej Noblistki i wielbicielki przyrody.
- Jana Długosza - kronikarza królów.
- Tadeusza Mazowieckiego - pierwszego premiera III Rzeczypospolitej.

OGRÓD ZOOLOGICZNY

Skądś znasz tę bramę prowadzącą do następnego zabytku, chyba bywaliście tu w dzieciństwie z rodziną. A może z klasą? Tylko dziwnie tu cicho i nie ma tego charakterystycznego zapachu. ZOO - mówi wyblakły, dawniej czerwony napis. „Zapraszam do siebie, zapraszam! Proszę się nie zrażać brakiem zwierzyny, proszę wybrać sobie klatkę i w niej zamieszkać. Hehehe, żarcik. Wchodzimy, robimy zdjęcie i wychodzimy. Wszystkie klatki są otwarte, także bez obaw - nikt tu państwa nie uwięzi. Acha - i prosimy nie dokarmiać klatek, bo mogą nabawić się niestrawności!”

A Wy jak sądzicie - czy ZOO z żywymi zwierzętami to dobry pomysł?

- ★ Nie bo to więzienie i znęcanie się nad zwierzętami.
- ⬠ Jeżeli jest dobrze zarządzane to tak.
- Fajne dla rodzin z dziećmi i dają szansę na zobaczenie egzotycznych zwierząt, których nie można spotkać u nas na co dzień.
- To z jednej strony społecznie żywe miejsce spotkań, ale jednocześnie zwierzęta nie mają tam lekko.
- ▼ Tak. To tradycja i trzeba ją kultywować.

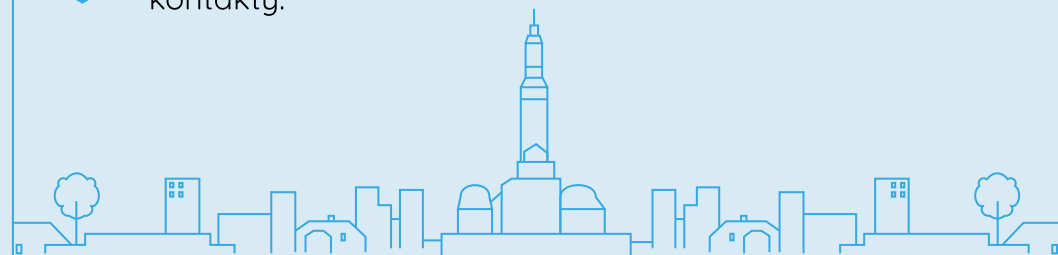

JASNA GÓRA

„Witajcie, pielgrzymi, bądźcie pozdrowieni! Skąd przybywacie?”
- sanktuarium na Jasnej Górze uśmiecha się przyjaźnie i ciepło.
- „W moich progach wszyscy jesteście mile widziani, znajdziecie tu spokój, duchowość i kawałek miejsca dla siebie. Usiądźcie, odpocznijcie”. Jest piękna i zadbana, mimo swoich lat i trudnych przeżyć. Nazwa nie kłamie - jest to najjaśniejszy punkt w tej okolicy. „Bardzo doceniam Wasz trud, poświęcenie i wysiłek, który włożyliście, by do mnie dotrzeć. W jakiej intencji przybywacie?”

No właśnie: w jakim celu wyruszysz na pielgrzymkę?

- W intencji naszego kraju i jego przyszłości.
- Żeby spędzić czas z innymi pielgrzymami.
- ▼ Żeby poznać tradycje i miejsca z nią związane.
- ★ Bo to świetna okazja do wyciszenia się.
- ⬡ Zadbać o zdrowie fizyczne, a przy okazji nawiązać nowe kontakty.

WIEŻA POPIELA W KRUSZWICY

Dochodzisz do rozlewiska rzeki, a tam po kostki w wodzie stoi i trzęsie się wysoka, ruda Gerda. Ciało ma chude i pokrzywione, co parę minut wzdryga się i nerwowo rozgląda pod nogami. “Myszki, myszki, ciągle te białe myszki... Przez mojego chytrego męża i władcę nigdy się ich nie pozbędziemy! To klątwa, to plaga! Dopóki legenda będzie powtarzana, dopóty będę snuć się po tej rzece, opętana lękiem przed zemstą gryzoni. A kysz! Młoda osobo, odpowiedz mi, proszę: po co ludzie wciąż powtarzają te legendy? Do czego są im one potrzebne?”

- ▼ Legendy są ważne, bo historia ciągle się powtarza!
- Legendy mówią nam, kim jesteśmy i skąd pochodzimy.
- Legendy uczą nas, jak żyć w społeczeństwie.
- ⬡ Legendy są ważnym elementem turystyki i naszym towarem eksportowym!
- ★ Legendy uczą szacunku do sił wyższych i potęgi natury.

KARTA ODPOWIEDZI

numer	nazwa budynku	symbol
1	PKIN	
2	BLOK Z WIELKIEJ PŁYTY	
3	WINDA Z BIUROWCA	
4	KAMIENICA CZYNSZOWA	
5	DREWNIANY MŁYN NAD STAWEM	
6	REMIZA STRAŻACKA	
7	KURRRNA CHATA	
8	KIOSK	
9	WARZYWNIAK OSIEDLOWY	
10	DOMEK NA DRZEWIE	
11	DĄB BARTEK	
12	OBSERWATORIUM NA ŚNIEŻCE	
13	PALMA NA RONDZIE	
14	GREEN VELO	
15	SZKOŁA TYSIĄCLECIA	
16	KOPALNIA SOLI W KŁODAWIE	
17	MOŁO	
18	ŻURAW STOCZNIOWY	
19	PANORAMA RACŁAWICKA	
20	BAR MLECZNY	
21	BULWARY	
22	ZAMEK KRZYŻACKI W MALBORKU	
23	KOLUMNA ZYGMUNTA	
24	WIATRAK ENERGETYCZNY	
25	WAWEL	
26	MUZEUM ŚLĄSKIE	
27	LEŚNICZÓWKA PRANIE	
28	OGRÓD ZOOLOGICZNY	
29	JASNA GÓRA	
30	WIEŻA POPIELA W KRUSZWICY	

